

הבדילו בין מים למים. עשו כף. זהו שכתוב (ש) ויעש אלהים את הרקיע. קרא לארץ. אמר לה: הוציאי דשאים ועשבים ויבולים ועצי השדה. מיד מה פתוב בה? (ש) ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע.

קרא כמו כן לשמים. אמר להם: יהיו ככם אורות ומאורות להאיר על הארץ, זהו שכתוב (ש) יהי מארת ברקיע השמים. קרא כמו כן למים. אמר להם: אתם תוציאו רמש של דגים ועופות וכדומה להם. זהו שכתוב (ש) ישרצו המים שרץ נפש חיה. ועל ידי שלשת אלה נעשה כל מעשה בראשית, כל אחד ואחד למינו. בשבא היום הששי, כלם היו מזמנים לברא כמו שאר הימים. אמר להם הקדוש ברוך הוא: שום אחד מכם לא יכול לעשות הבריה הזו לבדה כמו שאר כל הבריות שהיו עד כאן, אלא כלכם תתחברו יחד, ואני עמכם, ונעשה אדם, שהרי אתם לא תוכלו לעשותו לבדכם, אבל הגוף יהיה של שלשתכם, והנשמה שלי.

ולפיכך קרא להם הקדוש ברוך הוא ואמר להם נעשה אדם, אני ואתם. אני את הנשמה, ואתם את הגוף. וכך הוא, שהגוף הוא משלשתם, שהיו אמנים במעשה בראשית. ואת הנשמה נתן הקדוש ברוך הוא, שהשתתף עמהם בה.

בצלמנו כדמותנו, כלומר שראוי לנו, באותו הגוף שגולקח מכם, לדעת ולהדמות לכם כמו אותו שגולקח ממני, שהוא הנשמה, שיפרד ממעשי העולם, ותהיה תשוקתו ורצונו לעליונים הקדושים.

ועוד בצלמנו כדמותנו, שהגוף שגולקח מכם לא יהיה בקיום

למיא, עבדו כף, הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ. קָרָא לְאַרְעָא, אָמַר לָהּ אֲפִיקֵי דְשָׂאִים וְעֵשְׂבִים וַיְבֹלִין וַאֲיִלְגִי חֻקְלָא, מִיַּד מַה פְּתִיב בְּהּ. וְתוֹצֵא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מְזַרְיַע זֶרַע.

קָרָא כְּמוֹ כֵּן לַשָּׁמַיִם, אָמַר לוֹן, יִהְיֶה בְּכוֹן נְהוּרִין וּבּוֹצִינִין לְאַנְהָרָא עַל אַרְעָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, יְהִי מְאֹרֹת בְּרַקִיעַ הַשָּׁמַיִם. קָרָא כְּמוֹ כֵּן לַמַּיִם, אָמַר לוֹן, אַתּוֹן אֲפִיקוּ רִיחְשָׂא דְנוּגִין וְעוֹפִין, וּכְדַדְמֵי לוֹן, הָדָא הוּא דְכְתִיב, יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעַל יְדִיהוֹן דְתִלְתָּא אֱלִין, אַתְעֵבִיד כָּל עוֹבְדָא דְבְרָאשִׁית, כָּל חַד וְחַד לְזַיְנִיָּה.

כִּד אַתָּא יוֹמָא שְׁתִּיתָאָה, כְּלָהוּ הוּוּ זְמִינִין לְמַבְרֵי כְּשָׂאָר יוֹמִין. אָמַר לוֹן קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא, לָא שׁוּם חַד מְנַכּוֹן, יְכִיל לְמַעַבְדַּ בְּרִיָּה דָא בְּלַחֲדוּי, כְּשָׂאָר כָּל בְּרִיָּין דְהוּוּ עַד כָּאן, אֱלָא כּוּלְכוֹן תְּתַחֲבְרוּן כְּחַדָּא וְאַנָּא עִמְכוֹן, וְנַעֲבִיד אִינְשָׂא. דְהָא אַתּוֹן לָא תִיכְלוּן לְמַעַבְדֵיהּ בְּלַחֲדוּיכוֹן, אֲבָל גּוּפָא יְהִי דִילְכוֹן תְּלַתִּיכוֹן, וְנַשְׁמָתָא דִילֵי.

וּלְפִיכֵךְ קָרָא לוֹן קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא, וְאָמַר לוֹן נַעֲשֶׂה אָדָם, אָנָּא וְאַתּוֹן. אָנָּא נַשְׁמָתָא, וְאַתּוֹן גּוּפָא. וְכֵךְ הוּא, דְגּוּפָא הוּא מְתַלְתְּהוֹן, דְהוּוּ אּוּמְנִין בְּעוֹבְדָא דְבְרָאשִׁית, וְנַשְׁמָתָא יְתִבְהּ קוּדְשָׂא בְרִיךְ הוּא, דְאַשְׁתַּתֵּף עִמְהוֹן בְּהּ. בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, כְּלוּמַר דְאַתְחַזִּי לְנָא, בְּהֵהוּא גּוּפָא דְאַתְנַסֵּב מְנַכּוֹן, לְמַנְדַּע וּלְאַדְמָאָה לְכוֹן, וּבְהֵהוּא דְאַתְנַסִּיב מְנִי, דְהוּא נַשְׁמָתָא, דִּיתְפָּרַשׁ מְעוֹבְדוּי דְעֵלְמָא, וִיְהִי תְּאוּבְתִיָּה וְרַעוּתִיָּה לְעִילְאִין קְדִישִׁין.

וְעוּד בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ, דְגּוּפָא דְאַתְנַסִּיב

כמותכם. מה זה כמותכם?
כמותן הבריות שהוצאתם, על
שהוא עפר כשאר כל הבריות.
והנשמה הקדושה היא שאני
נתתי בו, שיהיה לה קיום
לעולמים, שאינה גוף, ותדמה
לקיום שלי.

אמר רבי אבהו, זהו ברור הדבר,
משום שנמצא שבכראשית היו
שלשת אלו - שמים וארץ ומים.
רבי אלעזר בן רבי שמעון אמר,
יפה הוא. אבל הארץ לקחה את
כח שלשתם לבדה, עד שהיו בה
ארבעה יסודות קלים - מן
השמים שנים, ומן המים אחד,
והאחד שבה. והיא הוציאה את
הגלם של אדם, והקדוש ברוך
הוא את הנשמה. זהו שכתוב (שם)
וַיִּצַר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֹפָר
מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאָפָיו נִשְׁמַת
חַיִּים. הרי שניהם - הארץ
והקדוש ברוך הוא - שהשתתפו
יחד לעשות אותו, ובגללו אמר
נעשה אדם. שהקדוש ברוך הוא
אמר לה עשי את הגוף, ואני את
הנשמה. אמר רבי יצחק, הנה כל
הספק הזה עבר מעמנו.

עוד אמר רבי אלעזר, כגון זה
שתף הקדוש ברוך הוא את
העולם בכריאת בני אדם, שהרי
שנינו שלשה שתפים באדם,
האיש ואשתו והקדוש ברוך הוא.
אמר רבי יהושע, כגון זה השמים
והארץ והקדוש ברוך הוא. אמר
רבי שמעון, שמים כנגד איש,
ארץ כנגד אשתו, ולעולם הקדוש
ברוך הוא משתף עמם, ועל כן
נאמר נעשה אדם, בלשון
שתפות, ואין הקדוש ברוך הוא
משתף עם שום בריה זולת עם
אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות
מי משתף עמם? אמר רבי
שמעון, כח האדמה, שאמרו

מכון, לא יהוי בקיומא פגיניכון. מאי
פגיניכון. פאינון בריין דאפקתון, על דאיהו
עפרא כשאר כל בריין. והיה נשמתא קדישא
דאנא יהיב ביה, דיהוי לה קיומא לעלמין,
דליתה גופא, וידמה בקיומא לי.

אמר רבי אבהו, הדין הוא ברירא דמלתא,
משום דאשתכח דבכראשית, הווי אלין
תלתא, שמיא וארעא ומיא.

ר' אלעזר בר ר' שמעון אמר, יאות הוא. אבל
ארעא נסבא חילא דתלתהון בלחודאה, עד
דהוי בה ארבע יסודות קיימין. מן שמיא תריין,
ומן מיא חד, וחד דבה. והיא אפיקת גולמא
דאדם, וקודשא בריך הוא נשמתא. הדין הוא
דכתיב, ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן
האדמה ויפח באפיו נשמת חיים. הרי
תרויהון, ארעא וקודשא בריך הוא, דאשתתפו
כחדא למעבד ליה, ובגיניה אמר נעשה אדם,
דקודשא בריך הוא אמר לה עשי את הגוף,
ואנא נשמתא. אמר רבי יצחק, הא כל ספיקא
דא אתעבר מינן.

עוד אמר רבי אלעזר, כהאי גוונא, אשתתף
קודשא בריך הוא לעלמא, בכרייתא דבני
נשא. דהא תנינן, שלשה שותפין באדם,
האיש ואשתו וקודשא בריך הוא. אמר רבי
יהושע, כהאי גוונא, שמיא וארעא וקודשא
ברוך הוא. אמר רבי שמעון, שמים, כנגד
איש. ארץ, כנגד אשתו. ולעולם קודשא בריך
הוא משותף עמם. ועל כן נאמר נעשה אדם
בלשון שותפות. ואין הקדוש ברוך הוא
משותף עם שום בריה, זולת עם אדם.

אמר רבי יוסי, ובשאר הבריות מי משותף
עמם. אמר רבי שמעון, כח האדמה,
דאמרן שהיא נפש חיה. אבל הקדוש ברוך

שְׁהִיא נֶפֶשׁ חַיָּה. אֲבָל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵין מִשְׁתַּף אֲלָא עַל הָאָדָם בְּלִבָּד.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִוֵּי לְהֵם לְרַשְׁעִים שְׂאִינֵם רוּצִים לְהַדְּבַק בְּשִׁתְּפוּת שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּמָה? אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֲלָא הוֹלֵף וְדַבֵּק בְּכַח הַבְּהֵמוֹת. זֶהוּ שְׁכַתוּב (תְּהִלִּים מֵט) וְאָדָם בִּיקָר כַּל יִלִּין נִמְשָׁל בְּבִהֵמוֹת נְדָמוֹ. כַּל יִלִּין, שְׂלֵא רָצָה לְעַמֵּד בְּאוֹתוֹ יָקָר וְתַפְאֶרֶת שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה. אֲבָל מָה חֲטָאתוֹ שְׁעָשָׂה? שְׁנַמְשָׁל בְּבִהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הַכַּח שְׁלָהֶן הַנִּכְרָת וְהַנְּדָמָה מִהֲרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, זֶה הוֹלֵף, כְּמוֹ מָה שְׂאָמַר רַבִּי יִצְקָב בֶּן אִידִי, שְׂאָמַר רַבִּי יִצְקָב בֶּן אִידִי, מָה שְׁכַתוּב (אִיּוֹב כֹּח) וְכָל יָקָר רָאִתָּה עֵינֶיךָ, אֵלוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל צַדִּיקִים, שְׁהֵם לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בָּא וִירָאָה מַעְלָתוֹ שֶׁל אָדָם שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׂאָר הַנִּבְרָאִים, אֵיךְ? אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, כָּל מָה שְׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה, שְׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל בְּרִיּוֹת הָאֶרֶץ תּוֹצֵא הָאֶרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגוֹ', אָמַר לְמִים יִשְׂרְצוּ הַמִּים, וְהוּא לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנִתֵּן בּוֹ קְלִסְתָּר פָּנִים, רֵאִי"ה, רִי"ח, קוּמ"ה, הַלִּיכ"ה, מִשׁוּ"ש, דְּבִו"ר, עֲשִׂי"ה. הַמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, זֶהוּ שְׁכַתוּב (תְּהִלִּים ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂי יָדָיו כֹּל שֶׁתָּה תַחַת רַגְלָיו.

וְכַשְׁזָרַק בּוֹ נֶשְׁמָה, נְדָמָה לְתַחְתּוּנִים וְלְעִלּוּנִים. נְדָמָה גּוֹפּוֹ לְאֶרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ

הוּא אֵין מִשׁוֹתֵף, אֲלָא עִם הָאָדָם בְּלִבָּד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וִוֵי לְהֵם לְרַשְׁעִים, שְׂאִינֵם רוּצִים לְהַדְּבַק בְּשׁוֹתְפוּתָא שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בְּמָה. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּאוֹתָהּ הַנְּשֻׁמָּה שֶׁהוּא נִתֵּן, אֲלָא הוֹלֵף וְדַבֵּק בְּכַח הַבְּהֵמוֹת. הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תְּהִלִּים מֵט כֹּא) וְאָדָם בִּיקָר כַּל יִלִּין נִמְשָׁל בְּבִהֵמוֹת נְדָמוֹ. כַּל יִלִּין, שְׂלֵא רָצָה לְעַמֵּוד בְּאוֹתוֹ יָקָר וְתַפְאֶרֶת שֶׁל הַנְּשֻׁמָּה. אֲבָל מָה חֲטָאתוֹ שְׁעָשָׂה שְׁנַמְשָׁל בְּבִהֵמוֹת, בְּאוֹתוֹ הַכַּח שְׁלָהֶן, הַנִּכְרָת וְהַנְּדָמָה מִהֲרָה, וְלֹא תַעֲלֶה לְמַעְלָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן פִּזִּי, אֲזִלָּא הָא, פִּי הָא דְאָמַר רַבִּי יִצְקָב בֶּן אִידִי, דְאָמַר רַבִּי יִצְקָב בֶּן אִידִי, מָאִי דְכִתְיִב, (אִיּוֹב כֹּח) וְכָל יָקָר רָאִתָּה עֵינֶיךָ, אֵלוֹ נִשְׁמַתָּן שֶׁל צַדִּיקִים, שְׁהֵם יָקָר וְתַפְאֶרֶת לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן, בָּא וִירָאָה מַעְלָתוֹ שֶׁל אָדָם, שֶׁהַבְּדִילוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּל שְׂאָר הַנִּבְרָאִים. הָאֵיךְ. אָמַר רַבִּי אֶבְהוֹ, כָּל מָה שְׁבָרָא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, אָמַר לְפוֹעֲלִים הָאֵלֶּה, שְׁהֵם יַעֲשׂוּ לְבָדָם, וְלֹא נִתְיַחַד הוּא עִמָּהֶם. אָמַר עַל הָאֶרֶץ, תּוֹצֵא הָאֶרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה וְגוֹ'. אָמַר לְמִים, יִשְׂרְצוּ הַמִּים, וְהוּא לֹא נִתְיַחַד עִמָּהֶם.

בְּשִׁבְרָא הָאָדָם, נִתְיַחַד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמָּהֶם בְּעִשְׂיָתוֹ, וְאָמַר נַעֲשֶׂה אָדָם. וְנִתֵּן בּוֹ קְלִסְתָּר פָּנִים, רֵאִי"ה, רִי"ח, קוּמ"ה, הַלִּיכ"ה, מִשׁוּ"ש, דְּבִו"ר, עֲשִׂי"ה, הַמְשִׁילוֹ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הִדָּא הוּא דְכִתְיִב, (תְּהִלִּים ח) תַּמְשִׁילֵהוּ בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו כֹּל שֶׁתָּה תַחַת רַגְלָיו. וְכַשְׁזָרַק בּוֹ נֶשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה

וְכַשְׁזָרַק בּוֹ נֶשְׁמָה, קָם עַל רַגְלָיו, וְנִדְמָה לְתַחְתּוּנִים וְלְעִלּוּנִים. נְדָמָה גּוֹפּוֹ לְאֶרֶץ, וְנִשְׁמָתוֹ